gemeente
Haarlemmermeer

nota van B&W

Onderwerp	Beleidsplan Toezicht en Handhaving Wmo en Jeugdwet
Portefeuillehouder	mr. Charlotte van der Meij
Collegevergadering	30 juni 2026
Inlichtingen	Bob van de Geijn
Registratienummer	13156236

1. Voorstel

Collegebesluit

Het college heeft besloten om:

1. het beleidsplan Toezicht en Handhaving Wmo en Jeugdwet en de daarin beschreven drie pijlers vast te stellen:
   - integraal en samenhangend toezicht Wmo en Jeugd;
   - toezien en toezicht Wmo en Jeugd;
   - passend handhaven.

2. Samenvatting

Wij zijn wettelijk verplicht toezicht te houden op de rechtmatigheid van zorg en ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet. Daarnaast zijn wij verantwoordelijk voor het kwaliteitstoezicht op grond van de Wmo. Het kwaliteitstoezicht op jeugdhulp ligt bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ).

Toezicht draagt eraan bij dat inwoners passende ondersteuning ontvangen en dat publieke middelen rechtmatig worden ingezet. Wij werken daarbij vanuit vertrouwen in inwoners en aanbieders, met ruimte voor controle en ingrijpen wanneer dat nodig is. Dit vraagt om een voortdurende en zorgvuldige balans tussen vertrouwen en controle, en tussen kwaliteit en continuïteit. In de praktijk leidt dit tot spanningsvelden, bijvoorbeeld tussen de tevredenheid van inwoners, professionele en wettelijke normen en de beperkte capaciteit om op alle onderdelen toezicht te houden.

Met dit beleidsplan stellen wij richtinggevende keuzes vast voor toezicht en handhaving op de Wmo en de Jeugdwet om de bovengenoemde spanningsvelden het hoofd te bieden. Het plan benadrukt vertrouwen in zorgaanbieders, een integrale en samenhangende aanpak en passend handhaven waarbij het belang van de inwoner centraal staat. Het biedt duidelijkheid aan medewerkers, inwoners en zorgaanbieders, versterkt de kwaliteit en rechtmatigheid van zorg, en werkt preventief richting partijen die de regels niet naleven.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

Toezicht en handhaving zijn instrumenten om te waarborgen dat zorg en ondersteuning voldoen aan de gestelde normen. Kwaliteitstoezicht richt zich op de vraag of zorgaanbieders passende en doelmatige ondersteuning leveren conform de vastgestelde kwaliteitseisen. Toezicht op rechtmatigheid richt zich op de vraag of besluiten, handelingen en bestedingen van organisaties en inwoners in overeenstemming zijn met de geldende wet- en regelgeving. Indien uit toezicht blijkt dat normen niet worden nageleefd, wordt handhaving ingezet om gedrag te corrigeren en naleving af te dwingen.

Onze toezichthouders voeren al geruime tijd actief toezicht uit, wat tot concrete resultaten heeft geleid. Tot nu toe waren uitvoering en afwegingen bij toezicht en handhaving gebaseerd op landelijke kaders en opgebouwde ervaring, wat een praktische maar niet altijd consistente aanpak opleverde en niet volledig aansloot bij ons beleidskader Sociaal Domein. Omdat toezicht nu vooral praktisch wordt opgepakt en er behoefte is aan duidelijke richting, is het opstellen van een beleidsplan nodig om de uitvoering structureel te borgen en verder te professionaliseren.

Welk doel wordt nagestreefd?

In het beleidsplan leggen we richtinggevende keuzes vast voor toezicht en handhaving binnen de Wmo en de Jeugdwet. Het beschrijft de richting en uitgangspunten en biedt duidelijkheid aan de uitvoering, uitvoerende partijen en inwoners over wat zij kunnen verwachten van ons toezicht.

Het beleidsplan sluit aan bij het Algemeen beleidskader sociaal domein 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer' (7532520). Dit beleidsplan ondersteunt de opgaven om kansengelijkheid te vergroten en de menselijke maat te versterken. De focus van deze opgaven ligt op het ondersteunen van inwoners die hulp het hardst nodig hebben, met aandacht voor hun specifieke situatie.

Dit beleidsplan levert een concrete bijdrage aan deze opgaven, op de volgende manieren:

- het beschermen van kwetsbare inwoners tegen onrechtmatig handelen;
- het waarborgen van kwaliteit en continuïteit van zorg en ondersteuning;
- het bevorderen van vertrouwen tussen inwoners, aanbieders en gemeente;
- het stimuleren van leren en verbeteren binnen ons zorgstelsel.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Het beleidsplan is uitgewerkt in de volgende drie samenhangende pijlers die richting geven aan de uitvoering in de praktijk:

1. Integraal en samenhangend toezicht Wmo en Jeugd

- Toezien en toezicht doen we samen:

We beoordelen signalen en inzichten van inwoners, zorgaanbieders en partners in samenhang.

- Samenwerken met landelijke en regionale partners:

We werken regionaal en landelijk samen om informatie te delen, fraude en ondermaatse prestaties te signaleren en tijdig in te grijpen.

- Cirkel van naleving als basis voor integraal toezicht en handhaving:

We passen de cirkel van naleving toe, waarbij preventieve en repressieve maatregelen worden gecombineerd om naleving te bevorderen, met nadruk op het stimuleren van gewenst gedrag.

2. Toezien en toezicht Wmo en Jeugd

- Vertrouwen is de basis:

We gaan uit van vertrouwen en een positief mensbeeld, bieden ruimte voor herstel waar mogelijk en combineren dit met duidelijke grenzen en controle om kwaliteit en rechtmatigheid te waarborgen.

- Voorkomen is beter dan genezen:

We zetten in op preventie, rechtszekerheid en transparantie, en sturen de zorgketen aan met duidelijke kaders om kwalitatief goede zorg te waarborgen en risico's op ongewenste veranderingen of onrechtmatigheden te beperken.

- Datagedreven toezicht:

We bepalen op basis van data en analyses welke risico's en thema's we onderzoeken, zetten hiermee onze capaciteit effectief in, en versterken toezicht en handhaving daar waar de impact op kwaliteit, rechtmatigheid en continuïteit het grootst is.

- Melden moet laagdrempelig zijn:

We zorgen dat inwoners en professionals laagdrempelig signalen kunnen melden, investeren in alertheid en toegankelijkheid van medewerkers en meldproces, en maken toezichthouders zichtbaar zodat onderzoekswaardige signalen sneller en goed onderbouwd in beeld komen.

- Leren van toezien, toezicht en handhaving:

We verbinden toezien, toezicht en handhaving actief aan de gemeentelijke dienstverlening, stimuleren een open feedbackcultuur en analyseren signalen systematisch, zodat we beleid, contractmanagement, juridische kaders en de kwaliteit en rechtmatigheid van zorg continu verbeteren.

- De toezichthouders kwaliteit en rechtmatigheid functioneren onafhankelijk:

De toezichthouders kwaliteit en rechtmatigheid werken zelfstandig en objectief, baseren hun oordeel op feiten en voeren hun toezicht onafhankelijk uit ten opzichte van beleid, inkoop en uitvoering, waarbij afstemming plaatsvindt om context te bieden.

3. Passend handhaven

- Inwonersbelang staat voorop:

Het belang van de inwoner staat centraal, waarbij handhavingsbeslissingen de inwoner niet onevenredig mogen schaden en maatregelen altijd aansluiten bij zowel de ernst van de overtreding als de specifieke omstandigheden van de casus.

- Handhaving gericht op herstel en voorkomen herhaling:

Het doel van handhaving is het herstellen van tekortkomingen en voorkomen van herhaling, waarbij naleving van wet- en regelgeving, contracten en kwaliteitseisen wordt versterkt en een nalevingsgerichte cultuur wordt bevorderd.

- Handhavingsmaatregelen met een zorgvuldige en stapsgewijze aanpak:

We handhaven zorgvuldig en stapsgewijs, met oplopende maatregelen van lichte tot zwaardere interventies, waarbij zorgaanbieders de kans krijgen verbeteringen door te voeren.

Wat zijn de argumenten?
Met dit beleidsplan en de uitgewerkte pijlers geven we onze wettelijke taak op het gebied van toezicht een betere invulling. We zetten een volgende stap in het verder professionaliseren van ons toezicht, zodat onze toezichthouders hun werk nog beter kunnen uitvoeren. Daarnaast biedt het beleidsplan duidelijkheid en transparantie richting alle betrokken partijen en heeft het bovendien een preventieve werking op aanbieders met verkeerde bedoelingen.

Wat zijn de kanttekeningen en risico's?
Het niet vaststellen van dit beleidsplan brengt het risico met zich mee dat inwoners mogelijk niet de zorg en ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben en dat publieke middelen niet optimaal en rechtmatig worden ingezet. Met dit plan professionaliseren en versterken we ons toezicht en handhaving, waardoor we dit risico minimaliseren.

3.3 Wat mag het kosten?
Aan de uitvoering van deze nota zijn, naast de beschikbare ambtelijke capaciteit, geen kosten verbonden. Bij grootschalige onderzoeken kan aanvullende ambtelijke capaciteit nodig zijn. In dat geval wordt een dekkingsvoorstel voorgelegd.

Wat zijn de financiële risico's?
Onze gemeente loopt geen vermeldenswaardige financiële risico's bij de uitvoering van deze nota.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?
Het college is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleidsplan. Binnen het college is de portefeuillehouder Zorg en Welzijn het eerste aanspreekpunt.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?
Participatie en communicatie
De Participatieraad en de GGD zijn eerder betrokken geweest bij de totstandkoming van het beleidsplan, onder andere door het meelezen en het voeren van oriënterende en adviesgesprekken. In een brief aan de Participatieraad, die als bijlage is toegevoegd aan deze nota, wordt antwoord en toelichting gegeven op de verschillende vragen en adviezen. Het beleidsplan wordt na vaststelling gedeeld met onze zorgaanbieders via reguliere overleggen en geplaatst op de gemeentelijke website.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad en het college over de voortgang worden geïnformeerd?
Het beleidsplan wordt periodiek geëvalueerd om te beoordelen of het nog aansluit bij de praktijk en de actuele ontwikkelingen binnen toezicht en handhaving.
Aan het begin van ieder nieuw kalenderjaar wordt een jaarverslag toezicht opgesteld met de resultaten van het toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid.

3.7 Wat betekent dit voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA)?
Deze nota heeft geen gevolgen voor de MRA en er zijn met betrekking tot dit onderwerp geen regionale afspraken gemaakt.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris, de burgemeester,

Hermineke van Bockxmeer Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage(n)

1. Beleidsplan Toezicht en Handhaving Wmo en Jeugdwet
2. Advies Participatieraad op conceptbeleidsplan Toezicht en Handhaving
3. Reactie advies Participatieraad op conceptbeleidsplan Toezicht en Handhaving